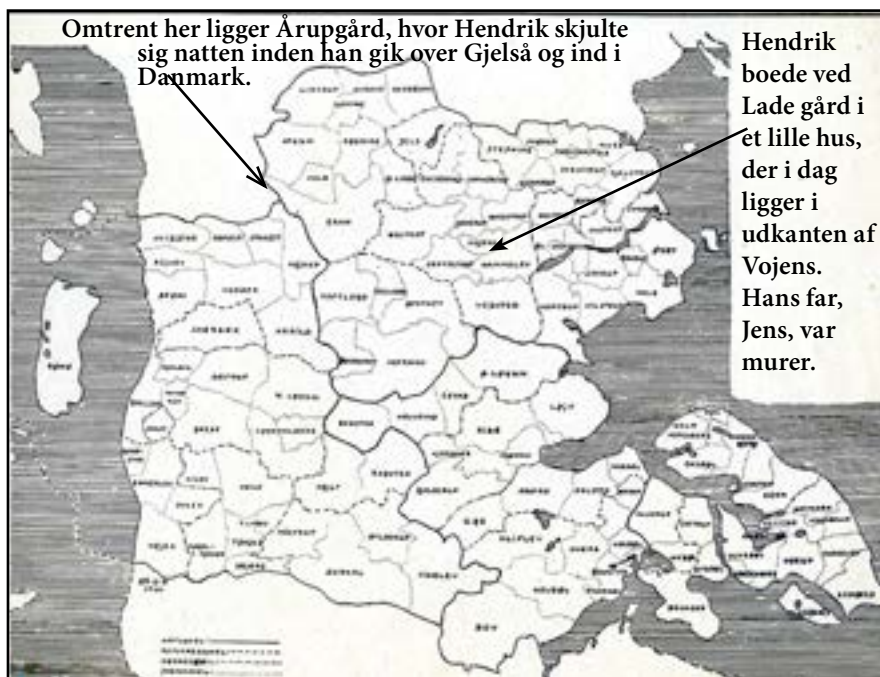

A circular inset showing a handwritten letter on aged paper, set against a background of a fan of wooden sticks radiating from a central point. The text in the letter is in German and reads:

11. 6. Mai 1915
Liebe Eltern!
Freundlichen Gruss
aus der Ferne in der
Hoffnung auf bald
eures Wiedersehens
Hendrik

Hendrik Volt: Soldat og flygtning fra 1. Verdenskrig

For tyskerne var der fra 1864 til 1920 kun Slesvig, og slet ikke Nord-Slesvig, som er identisk med Sønderjylland og den betegnelse Hendrik brugte i sine breve for at antyde sit nationale sindelag.

Forsiden: Motivet på et af de postkort, Hendrik havde med hjem fra fronten, er et foto af en kanonløb set indefra. Her er metalstykkerne i bunden erstattet af et håb fra maj 1916 om at han snart ser sine forældre igen,

d. 6. Mai 1916.
Liebe Eltern!
Freundlichen Gruss
aus der Ferne in der
Hoffnung auf bald
diges Wiedersehen
sendet Hendrik.

**Hendrik Volt:
Soldat og flygtning
fra 1. Verdenskrig**

Indledning

For de fleste danskere er krig kun noget der foregår fjerne steder, og bortset fra udsendte soldater er det kun noget, der bliver oplevet gennem en skærm uanset om det er fakta – dokumentar – eller fiktion – film.

Og alligevel er den kun to, tre generationer væk. Hendrik var morfar til nogle af børnebørnene, farfar til andre på samme måde som Klara var mormor/farfar. Uanset hvad de blev kaldt havde de begge stor indflydelse på alle deres børnebørn, til hvem Hendrik udgav sin dagbog fra Den Store Krig i anledning af at han fyldte 90 år i 1982.

Han nåede at se to af sine oldebørn, Simon, der blev født i 1982, og Anja, der fyldte 14 år samme dag som han døde 26. juni 1986.

For alle andre oldebørn og det foreløbig eneste tipoldebarn, er han kun historie, men en væsentlig historie for uanset om de er bevidst om det eller ikke har de alle en del af hans gener i sig, og det han oplevede ved fronten og i skyttegravene har uden tvivl påvirket ham og dermed også hans børn, Jens Carl, Søren, Annelise, Ingrid og Astrid.

Hendrik skrev i sit forord i 1982, at formålet med dagbogen var at støtte erindringen, men så vidt vides fortalte han aldrig rigtigt om det han havde været igennem, og ingen spurgte ind til det, ja somme tider blev der ligefrem joket med det.

Meget har nok været fortrængt, men på et punkt var hans valg i livet præget af oplevelserne fra dengang: Han ville have tørt brød, det skulle ikke være frisk.

Sådan var det indtil han kom på plejehjem og begyndte at blive senil. Nu var det ikke længere muligt at holde bomberne, røgen, lugten og skrigene tilbage. Helt galt var det, da han som en af de sidste fra DSK (Danske Sønderjyske Krigsdeltagere) blev interviewet til avisen, der skrev om at de blev angrebet med håndgranater, nej det var rigtige granater, dem der blev affyret med kanoner. Tidligere havde han bare trukket på skuldrene af misforståelsen.

Min(i)Bogen består af:

- En 18-årigs tanker om dengang for hundrede år siden og nu.
- Selve dagbogen som er en nøjagtig gengivelse af 1982-udgaven suppleret med kopi af de originale sider samt nogle af den feltpost, Hendrik sendte.
- Sider fra Hendriks soldaterbog, hans kørekort m.v.
- Uddrag af en afhandling lavet af Poul Hviid, en af Henriks svigersønner. Der er sporadiske oplysninger om Hendrik og Klara og hendes familie i Bolderslev. Det meste af afhandlingen består af postkort sendt fra Ernst Dose, der senere købte og selv fik en lejlighed i Allégade 4 i Haderslev ovenpå den hvor familien Volt boede.
- En hidtil overset notesbog fra tiden som flygtning i Danmark.
- Lidt ekstra om Hendrik.

Det er som om vi har prøvet noget tilsvarende før

To situationer med 100 års mellemrum,
der minder om hinanden.

Af Kristine Volt, f. 2003,
tipoldebarn til Hendrik

Siden det første tilfælde af Co-
vid-19 den. 8. december 2019
Wuhan i Kina. har hele verden
ændret sig.

I Danmark kom det første
tilfælde af covid-19 d. 27. februar.

Det medførte at statsministeren,
Mette Frederiksen, d. 11. marts
lavede en nedlukning af hele
landet. Restauranter, butikker,
uddannelser, folkeskoler osv lukke-
de ned, og landet stod stille. Jeg
kan ikke længere leve mit ung-

domsliv fuldt ud, som jeg normalt
ville gøre. Tage til fester, være
sammen med venner og familie, og
ikke mindst bare at være på
gymnasiet.

Efterfølgende har Mette Frede-
riksen åbnet og nedlukket landet,
eftersom at smitten steg og faldt.

Håndsprit og mundbind er blevet
de mest normale accessories ver-
den over.

Jeg kan tydeligt mærke at epi-
demien, og specielt smittetallet har
gjort stort indtryk på mig.

Min mor er sygeplejerske, og
hendes hverdag ændrede sig mere

end de flestes. Hun har virkelig mærket corona helt ind på livet. Hendes nuværende afdeling nedlukkede, og hun blev indkaldt til at passe coronaramte patienter som lå i respirator og var døden nær.

Medierne fortæller, at det kun er ældre og folk med sygdomme som er udsat for at blive alvorligt syge, hvis epidemien rammer dem. Af hvad min mor fortæller, bliver jeg nærmest bange. I hvert fald skræmt. Mennesker på mine forældres alder er døden nær. Det gør virkelig indtryk på mig.

Man kan godt sammenligne coronaepidemien med 1. Verdenskrig og i hvert fald med den spanske syge, en influenza, de frem til 1921 kostede 16,5 mio. døde og i Danmark 12.000, de fleste unge mennesker.

Vores nedlukning kan sammenlignes med, at de unge drenge blev tvunget i krig, og intet valg havde

de. 5000 af de i alt 26000 dansksindede sønderjyder døde i krigen. Det ville svare til at drengene to skoleklasser, 25 i alt, blev tvunget i krig, og af dem kom de fem aldrig hjem igen. Det er en vild og surrealistisk tanke, som unge i dag ikke kan forestille sig.

Vi bliver i dag tvunget til at være hjemme, og ikke komme ud nogle steder. Der er ikke mulighed for at gå på f.eks. café, og for tiden må man ikke være flere end fem personer samlet. Alt sammen grundet restriktionerne. Intet valg og ingen mulighed for at ændre på det.

Nu står genåbningen for døren, vi bliver vaccinerede, og kan forhåbentligt snart leve et normalt og godt liv igen.

Jeg tænker, at genåbningen kan sammenlignes med krigens afslutning. Hvor man også skulle forhandle indbyrdes, blive enige og der venter noget godt for enden.

Værd at vide

Fra 1864 var Slesvig en del af Preussen/Tyskland, og grænsen til Danmark gik lige syd for Kolding, indtil der blev holdt en folkeafstemning efter 1. Verdenskrig, hvor et flertal i Nordslesvig (=Sønderjylland) stemte sig hjem.

26.000 dansksindede fra Nordslesvig deltog i 'den forkerte uniform'. Alle indkaldte mødte til krigstjeneste, men de følgende år gjorde 2.400 som Hendrik og deserterede til Danmark.

På verdensplan førte 'Den Store Krig' Den førte ikke kun til et nyt Danmarks-kort men til et ændret Europa-kort med helt nye stater ofte med grænser efter nationaliteter.

Tre ting Hendrik havde med hjem fra krigen og som er bevaret i familien. Alle tre er her gengivet i næsten naturlig størrelse

1. En papirkniv han lavede af kobberet fra en granat. Rillerne i håndtaget er fra riffelgangen. Bag på skaftet er indgraveret: Frakkrig 1914-18. H. Volt.
2. Hans personlige uniformsmærke.
3. Et lille stykke bark, hvorpå han har skrevet: Til Erindring (belejringen?) ved ... 23. Juni 1917.

Ud over disse genstande havde han også en selvgjort krum pibe. Den hang til pynt på væggen i Allégade. Hovedet var så lille, at pipen kun kunne bruges til skodder fra cigaretter og cigarer.

Da han i 1982 udgav sin dagbog skrev Hendrik dette

FORORD

"Ich bin kein Preusser" sang vi danske børn i Ladegaard stråttækte skole, når vi på kejser Wilhelms fødselsdag skulle synge "Ich bin ein Preusser" kort efter år 1900.

En halv snes år senere blev jeg indkaldt til militærtjeneste i Königl. Preuss. Erstz. Batl. Fussartillerie Regt. 20,4' Batterie.

Havde jeg benyttet mit kørekort fra 1912 og i soldaterpapirerne kaldt mig "chauffør" i stedet for "karl", var jeg måske kommet til at køre lastbil med ammunition, men det havde nok ikke været bedre. Selv om det var forbudt, førte jeg en dagbog det meste af tiden. Der kunne naturligvis være skrevet meget mere, men de kort notater i min lille sorte lommebog var beregnet til støtte for min hukommelse.

Min bror Søren faldt i Rusland i 1915, det erfarede jeg ved fronten i Frankrig. Mine to yngre brødre undgik indkaldelse.

At jeg tænkte på at komme ud af krigen enten som såret eller ved flugt - f.eks. under orlov i sep. 1916 - kunne jeg selvsagt ikke skrive, men trods sin korthed fremgår det af dagbogen, at krig er et beskidt håndværk, som ikke løser menneskers internationale problemer.

K. Müllerbauer NEUBREISACH
BREISACH

Rekrut Hendrik Jørgen Volt har taget opstilling til ære for fotografen i Neubreisach, en by i Alsass, et grænseområde som blev tysk efter krigen mellem Preußen og Frankrig, som tog det tilbage efter Den Store Krig [Første Verdenskrig], indtil Hitler igen gjorde det tysk.

Den 9. Febr. 1915 blev jeg indkaldt til Militæret og kom til Neubreisach i Elsass i et Rekrutdepot.

FRANKRIG Den 4. April kom jeg til 4. Batteri. Den 20. Juni blev jeg iklædt feltgraa, den 4. August kom jeg i Felten med gamle Mörsere til Verdun.

Den 20. Sept. kjørte jeg paa Orlov den 28. Sept tilbage.

29. Sept. blev Kirken i Jeandelize skudt istykker, flere døde og Saarede. Den 2. Okt. var vi opstillet i et Skinbatteriet som levende Maal.

Den 10. Nov. beskød vi det svære Geskyts, der altid skød til Conflans (100 Langgranater)

Den 24. Febr. 1916 rykkede vi frem til Hannoncelles, den 15. Marts blev vi frygtelig beskudt vor Munition

Die Kirche von Jeandelize

sprængtes i Luften jeg satte min Trøje til.

16. og 17. Marts gjorde vi Stillingsveksel til Hennemont, d. 9. Maj havde vi en Fuldtræffer direkte paa anden Kanon ingen til Skade. Den 17. Juli havde vi Stillingsveksel igjen.

Den 21. Juni kom vi fra Batteri 294 til Batteri 261.

Fra 28. Aug. til 6. Sept. var jeg paa Orlov.

ØSTRIG-UNGARN Den 27. Nov. kom vi fra Frankrig til Metz i Bornenkaserne og fik nye Mørsere og 2.

December Kl. 9½ kjørte vi fra Metz Sablon, over Saarbrüchen, Landau, Bruchsaal, Mühlacker, Bietigheim, Ludwigsburg, Stuttgart, Augsburg, München, Rosenheim og ind i Østrig kom vi den 4. Dez. om Morgenen Kl. 6½

14. maj 1915 sendte Hendrik et feltpost med dette 'opmuntrende' motiv til sin mor, Anna, der var indlagt på Haderslev Sygehus.

3.

først til Salzburg. Natten 4. og 5.
 Dec. passerede vi Hovedstaden
 den i Österriq (Wien), om-
 kring ved Kl. 7 den 5. 12. Kom
 vi ind i Ungarn, først til
 Bruch-Kiralyhida, Pandorf-
 falu, Györ, Komaron, Amas-
 fizuta, Bieske til Hoved-
 staden i Ungarn (Budapest),
 i Budapest havde der været
 Togsammenstød et par Dage
 før vi kom dertil (73 Døde og
 en Del Saarede). Den 7. 12.
 Kom vi til en Stad som hedte
 Temesvar, der blev Hestene
 og Mandskaberne udladte,
 den 8. 12. kunde vi gaa i
 Staden og se os om, der
 var det helt interessant.
 Den 8. 12. Kl. 10 om Aftenen
 kjørte vi tilbage efter Buda-

først til Salzburg.

Natten mellem 4. og 5. Dez.
 passerede vi Hovedstaden i Östrig
 (Wien) omkring ved Kl. 7. den 5.12.
 kom vi ind i Ungarn, først til
 Bruch-Kiralyhida, Pandorfalu,
 Györ, Komaron, Amas-fizuta, Buske
 til Hovedstaden i Ungarn (Buda-
 pest), i Budapest havde der været
 Togsammenstød et par Dage før vi
 kom dertil (73 Døde og en Del
 Saarede).

RUMÆNIEN Den 7.12. kom vi til en
 Stad som hedte Temesvar, der blev
 Heste og Mandskaberne udladte,
 den 8.12. kunde vi gaa i Staden og
 se os om, der var det helt interes-
 sant.

UNGARN Den 8.12. Kl. 10 om Afte-
 nen kjørte vi tilbage efter Buda-

Tre dage senere
 skrev han til sin
 far, Jens.
 I mellemtiden
 havde han hørt
 nyt om moren
 fra sin søster(?)
 Cathtrine.

Blikplader, et jernrør, jord og træstammer. Der er ikke meget kanon over den opstilling, men det kunne fjenden ikke vide, så den blev beskudt og manskabet sat på menuen som ren kanonføde.

Alle delingens
rekrutter.
Hendrik i anden
række som nr. 2
fra højre.

Den rigtige kanonstilling. Hendrik kikker frem som nr. 3 fra højre.

Det mandskab
der hørte til
batteriet.
Hendrik i forre-
ste række som
nr. 2 fra venstre.

pest til og naaede til Csengele.
 I Csengele blev vi stoppet igen og
 kørte tilbage til Szeged og havde
 Ophold til Natten mellem 8. og
 9.12. den 9.12. kom vi til en Stad,
 som hed Arad Kl. 10 om Formidda-
 gen og fik Kaffe, Brød og et Stykke
 Blodpølse, ligeledes, Middagsmad.
 Fra Arad kørte vi den 10.12. Kl 8¼
 til Othalom, Gyrok, Nenes, Mari-
 aradna og videre ud paa aaben
 Strækning, der holdt vi i 12 Timer
 (11.12) der blev vor Hauptmann
 saa utaalmodig at han sendte en
 Feldwebel ind til Byen, der skulle
 hente os af ellers lod han skyde
 paa Byen, da det varede ham for
 længe lod han

pest til og naaede til Csengele.
 I Csengele blev vi stoppet
 igen og kørte tilbage til
 Szeged og havde Ophold til
 Natten mellem 8. og 9. 12.
 den 9. 12. Kom vi til en Stad
 som hedte Arad Kl. 10 om
 Formiddagen og fik Kaffe
 Brød og et Stykke Blodpølse
 ligeledes Middagsmad. Fra
 Arad kørte vi den 10. 12. Formid-
 dagen Kl. 8¼ til Othalom,
 Gyrok, Nenes, Mariaradna og
 videre ud paa aaben Strækning,
 der lød vi 12 Timer (d. 11. 12).
 der blev vor Hauptmann saa
 utaalmodig at han sendte en
 Feldwebel ind til Byen, der skulle
 hente os af ellers lod han
 skyde paa Byen, da det va-
 rede ham for længe lod han

Szeged i
 Ungarn, ren
 postkortidyl i
 modsætning
 til krigens
 hverdag.

en Kanoner afskyde nogle
 Skud med en Karabiner. Kl.
 4 blev vi afhentet og kjørte
 videre fremad. Den 12. Kom
 vi til en Stad som hedte Seges-
 var, der fik vi Kaffe og Flæsk
 og kjørte saa videre til Hojjas-
 falva og tilsidst til en By som
 hedte Szekelyudvarhely og
 blev udladet, derfra gik det
 saa videre til Fods til en By
 Marafalva, der blev vi indkvar-
 teret i Lader og det var saa
 koldt, i Førstningen var Folkene
 bange for os men blev mere
 fortrolige med os, de mente først at
 Fjenden kom igjen. Den 13. Dags
 Morgens gik det videre over
 Bjerg og Dal, da gjorde vi 13 km.
 og kom saa i Kvarter i en By i

en Kanoner afskyde nogle Skud
 med en Karabiner.

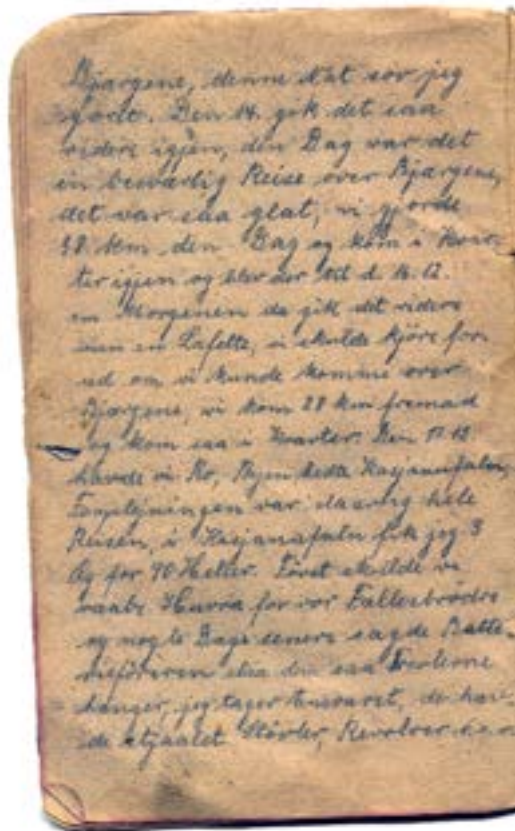
RUMÆNIEN Kl. 4 blev vi afhentet og
 kjørte videre fremad. Den 12.12.
 kom vi til Stad som hedte Segesvar
 der fik vi Kaffe og Flæsk og kjørte
 saa videre til Hojjasfalva og tilsidst
 til en By som hedte Szekelyudvar-
 hely og blev udladet, derfra gik det
 saa videre til Fods til en By Mara-
 falva, der blev vi Natten over
 indkvarteret i Lader og det var saa
 koldt, i Förstningen var Folkene
 bange for os men blev mere
 fortrolige med os, de mente først at
 Fjenden kom igjen.

Anden Dags Morgens d. 13.12. gik
 det videre over Bjærg og Dal, da
 gjorde vi 13 km. og kom saa i
 Kvarter i [en] By i

Bagsiden af
 kortet.
 Censuren tillod
 kun intet-si-
 gende hilsner
 som denne,
 som Hendrik
 16. december
 1915 sende til
 sin far, Jens.

Bjærgene, denne Nat sov jeg godt.
 Den 14. gik det saa videre igjen,
 den Dag var det en besværlig Reise
 over Bjærgene, det var saa glat, vi
 gjorde 38 km den Dag og kom i
 Kvarter igjen og blev der til d.
 16.12. om Morgenen da gik det
 videre med en Lafette, vi skulde
 kjøre forud om vi kunde komme
 over Bjærgene, vi kom 28 km
 fremad og kom saa i Kvarter.
 Den 17.12. havde vi Ro, Byen hed
 Kasjanufalva, Forplejningen var
 daarlig hele Reisen, i Kasjanufalva
 fik jeg 3 Æg for 90 Heller.
 Først skulde vi raabe Hurra for vore
 Fællesbrødre, og nogle Dage senere
 sagde Batteriføreren slaa dem saa
 Trevlerne hænger, jeg tager
 Ansvaret, de havde stjaalet Støvler,
 Revolver o.s.v.

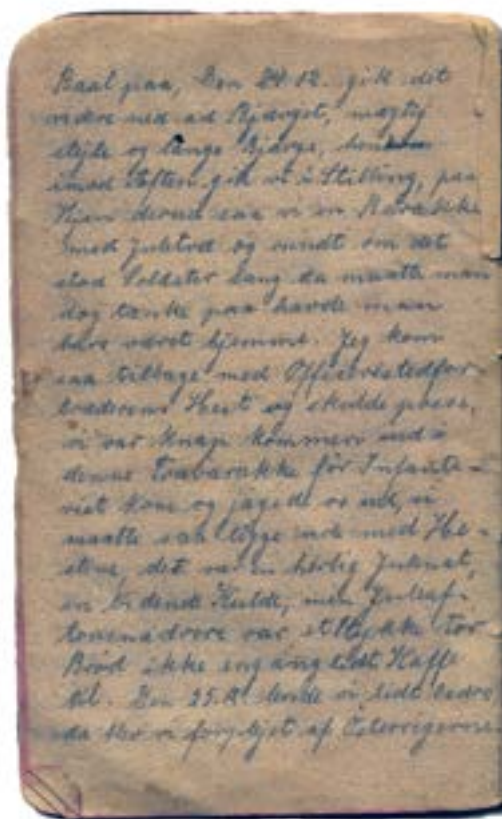
i vort Tog. Den 11. 12. ogsaa Ro.
 Den 12. 12. gik det tilbage til Csik-
 sereda, en March paa 43 km,
 der kom vi sammen med Bath-
 eriet igjen. Den 20. 12. Kl. 2 kom vi
 med 3. Geskyts fra Batteriet og
 til Csik. Csekefalva, 22 km.
 Den 21. 12. gik det videre over Kas-
 janufalva til Kascangfeldu, 22 km.
 Den 22. 12. havde vi Ro.
 Den 23. 12. gik det videre over Bje-
 ergene, en besværlig Reise, et Sted
 hjalp ungarske Soldater at trække
 Kanonerne op. Feltartilleriet
 havde fraspændt og Hestene bar
 Granaterne op ad Bjærget, saa gik
 det ned ad Bjærget, et Par Vogne
 kom godt ned, en Munitionsvogn
 vältede, om Natten bivakerede vi i
 det frie og det var temmelig haard
 Nattefrost, men vi havde et stort

i vort Tog. Den 18.12. ogsaa Ro.
 UNGARN Den 19.12. gik det tilbage
 til Csiksereda, en March paa 43
 km, der kom vi sammen med
 Batteriet igjen. Den 20.12. kom vi
 med 3. Geskyts fra Batteriet og
 kom til Csik-Csekefalva 22 km.
 Den 21.12. gik det videre over
 Kasjanufalva til Kascangfeldu 22
 km. Den 22.12. havde vi Ro.
 Den 23.12. gik det videre over
 Bjeærgene, en besværlig Reise, et
 Sted hjalp ungarske Soldater at
 trække Kanonerne op, Feltartilleri-
 et havde fraspændt og Hestene bar
 Granaterne op ad Bjærget, saa gik
 det ned ad Bjærget, et Par Vogne
 kom godt ned, en Munitionsvogn
 vältede. Om Natten bivakerede vi i
 det frie og det var temmelig haard
 Nattefrost, men vi havde et stort

Mandskabet samlet omkring
 kanonen. Hendrik står angiveligt
 som n.r 3 fra venstre

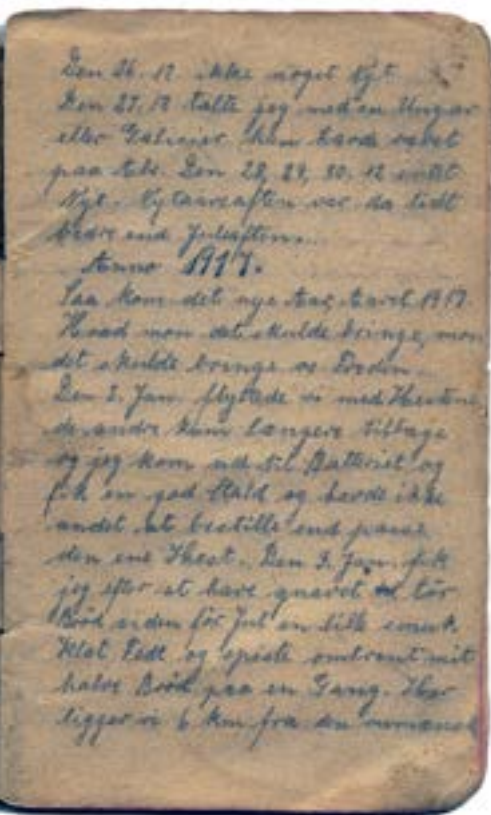
Baal paa, Den 24.12. gik det videre ned ad Bjærget, mægtig stejle og lange Bjerge, hen imod Aften gik vi i Stilling, paa Vejen derud saa vi en Barakke med Juletræ og rundt om det stod Soldater [og] sang da maatte man tænke paa havde man bare været hjemme.

Jeg kom saa tilbage med Officer-stedfortræderens Hest og skulde passe [den], vi var knap kommen ind i denne Træbarakke för Infanteriet kom og jagede os ud, vi maatte saa ligge ude med Hestene, det var en herlig Julenat, en bidende Kulde, min Jule-aftensnadvere var et Stykke tør Brød, ikke engang lidt Kaffe til. De 25.12.havde vi [det] bedre, da blev vi forplejet af Österrigerne.

Thilott,
Frankrig.

Den 26.12. ikke noget Nyt.

Den 27.12. talte jeg med en Ungar-
rer eller Galicier, han havde været
paa Als.

Den 28, 29, 30.12 intet Nyt.

Nytaarsaften var det lidt bedre end
Juleaften.

Anno 1917.

Saa kom det nye Aar, Aaret 1917.

Hvad mon det skulde bringe, mon
det skulde bringe os Freden.

Den 2. Jan. flyttede vi med Heste-
ne, de andre kom længere tilbage
og jeg kom ud til Batteriet og
fik en god Stald og havde ikke
andet at bestille end passe
den ene Hest. Den 3. Jan. fik
jeg efter at have gnavet et tør
Brød siden før Jul en lille smuk
Klat Fedt og spiste omtrent mit
halve Brød paa en Gang. Her
ligger vi 6 km fra den rumænske

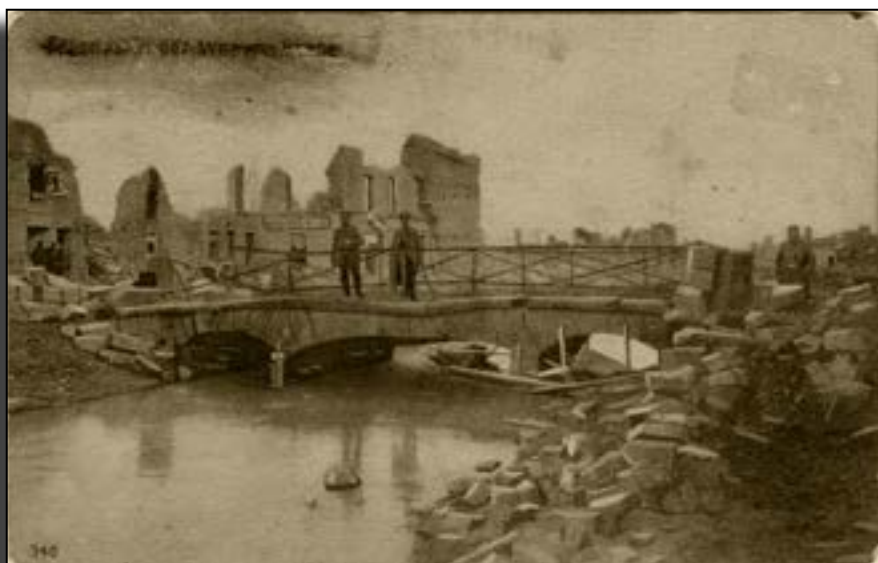

Forsiden af de postkort, soldaterne fik lov at sende hjem fra fronten var som regel propaganda, her fra forkellige steder i Frankrig.

Det er nok ikke noget tilfælde, at mange af billederne er af sønderskudte kirker og at en tysk officer ofte poserer i forgrunden.

Grænse. Den 4. Jan. 12³⁰ afgav vor nye Mörser det første Skud-

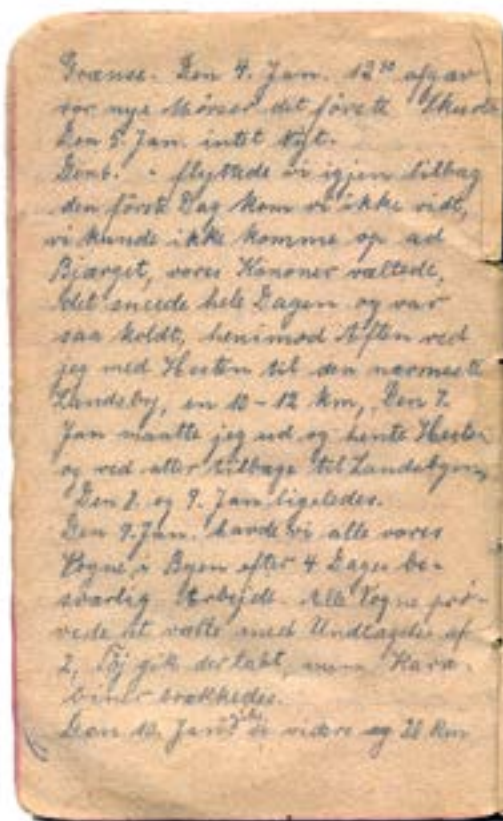
Den 5. Jan. intet Nyt.

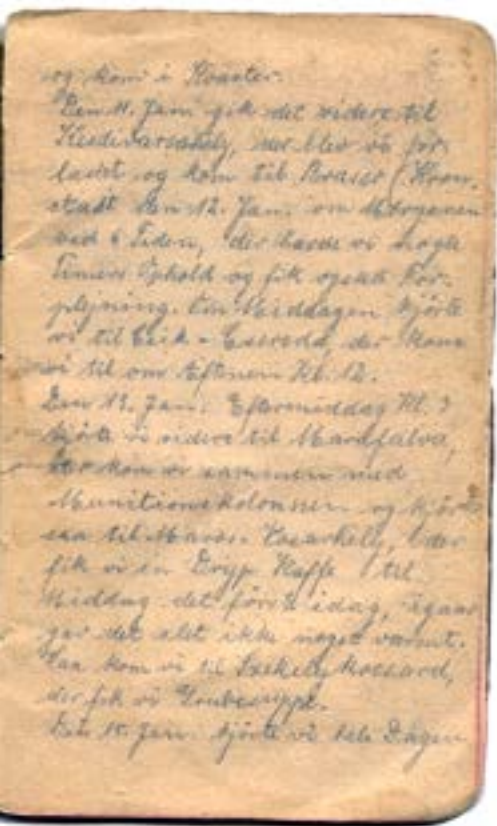
Den 6. Jan. flyttede vi igjen tilbage den første Dag kom vi ikke vidt, vi kunde ikke komme op ad Bjærget, vores Kanoner væltede, det sneede hele Dagen og var saa koldt, heni- mod Aften red jeg med Hesten til den nærmeste Landsby, en 10 - 12 km. Den 7. Jan. maatte jeg ud og hente Hesten og red atter tilbage til Landsbyen.

Den 8. og 9. Jan. ligeledes.

Den 9. Jan. havde vi alle vores Vogne i Byen efter 4 Dages besværlig Arbejde. Alle Vognene prøvede at vælte med Undtagelse af 2, Tøj gik tabt min Karabiner brækkede.

Den 10. Jan. gik vi videre 20 Km.

og kom i Kvarter.

Den 11. Jan. gik det videre til
Keszdivarsahely, der blev vi forladet
og kom til Brasso (Kronstadt) den
12. Jan. om Morgenen ved 6 Tiden,
der havde vi nogle Timers Ophold
og fik ogsaa Forplejning. Om
Middagen kjørte vi til Csik-Csere-
da, der kom vi om Aftenen Kl. 12.
Den 13 Jan. Eftermiddag Kl. 3
kjørte vi videre til Morafalva, der
kom vi sammen med Munitionsko-
lonnen og kjørte saa til Maros-
Vasahely, der fik vi en Dryp Kaffe
til Middag, det første idag, igaar
gav det slet ikke noget varmt. Saa
kom vi til Szekelykvesvard, der fik
vi Grubesuppe.

Den 15. Jan. kjørte vi hele Dagen.

*Der Franzos, die Singhalesen,
Der Saphis und der Turko,
Alle sind uns Feind gewesen.
Doch der schlimmste var der Floh*

*Kein Gewehr und auch kein Stutzen.
Half hier dem geplagten Mann;
Jeder musste selbst sich putzen,
Wie das Bild hier zeigt an.*

Kedsomhed er soldatens værste fjende, og så lopper, som det fremgår af det digt, Hendrik sendte hjem til sin familie i Hammelev den 12. december 1915. Fotokopiet på forrige side osrer af fred og idyl i Præsteskov.

Den 16. Jan. Kl. 4½ kom vi til Arad igjen, der fik vi Forplejning.

UNGARN Den 17. Jan. ved Middags-tid var vi i Budapest, der fik vi Kaffe.

ØSTRIG Den 18. Jan. Morgenens Kl. 6 var vi i Vien, ogsaa Kaffe.

TYSKLAND Den 19. Jan. kom vi til Rosenheim i Bayern, der blev vi badet og Tøjet rensat for Utøj, saa kom vi i Borgerkvarter, jeg var i Kvarter ved en Osterfeld, Haustät-ter Güte Gasthaus (Gjæstgiveri) et udmærket kvarter.

Den 20. Jan. om Aftenen Kl. 11 blev vi forladet igjen og kjørte Ret-ningen efter Elsass.

Den 22. Jan. om Morgenens Kl. 8 kom vi til Mühlhausen blev udla-
det og kom ind i en Kaserne. Den
fik jeg det første Post fra sidst i
November.

I Mühlhausen fik jeg et par russiske
 skæ Heste at kjøre med.
 Natten mellem 18. og 19. Marts blev
 vi forladet og kjørte over Colmar,
 Strassburg, Metz, Sedan.
 Den 20. Marts kom vi til en By
 i Champagne ved Navn Pont-Faver-
 ger og blev udladet der. Omliggen-
 de Byer var Selles, Masnæs, Bethun-
 ville, La-Neuville Juniville.
 Den 7. April Eftermiddag Kl. 4
 drog vi fra Pont-Faverger efter
 at have mistet nogle Kammerater
 (Död og nogle Saarede) og kom
 til Rethel om Natten Kl. 1 (26 km)
 der fejrede vi første Paaskemorgen
 i en Lade. Den Eftermiddag
 kjørte vi videre og blev forladet
 i Amagne og kom til Liesse
 tæt ved Laon, derfra videre til

I Mühlhausen fik jeg et par russiske Heste at kjøre med.

FRANKRIG Natten mellem 18. og 19.

Marts blev vi forladet og kjørte over Colmar Strassborg, Metz, Sedan.

Den 20. Marts kom vi til en By i Champagne ved Navn Pont-Faverger og blev udladet der. Omliggen- de Byer var Selles, Masnæs, Bethun ville, La-Neuville Juniville.

Den 7. April Eftermiddag Kl. 4 drog vi fra Pont-Faverger, efter at have mistet nogle Kammerater (1 Död og nogle Saarede) og kom til Rethel om Natten Kl. 1 (26 km), der fejrede vi første Paaskemorgen i en Lade.

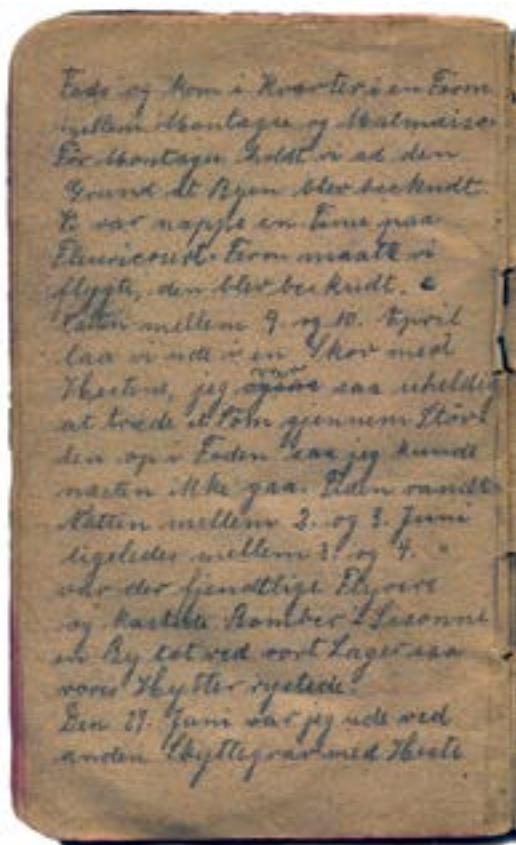
Om Eftermiddagen kjørte vi videre og blev forladet i Amagne og kom til Liesse tæt ved Laon, derfra videre til

Hendrik med pisen og tømmen i hånden foran [Restauran?]t zum Schwanen i Mühlhausen.

fods og kom i kvarter i en Ferm mellem Montagou og Malmaison. Før Montagou holdt vi af den Grund, at Byen blev beskudt. Vi var næppe en Time paa Fleruericourt Ferm maate vi flygte, den blev beskudt. Natten mellem 9. og 10. April laa vi ude i Skoven med Hestene, jeg var saa uheldig at træde et Söm igjennem Støvlen og Foden saa jeg kunde næsten ikke gaa.

Tiden randt.

Natten mellem 2. og 3. Juni, ligeledes mellem 3. og 4. Juni var der fjendtlige Flyvere og kastede Bomber i Sisonne, en By tæt ved vort Lager saa vores Hytter rystede. Den 27. Juni var jeg ude ved anden Skyttegrav med Heste

Den lille franske by Thiaucourt, hvor 35.000 faldne fra krigen ligger begravet. Hendrik sender en hilsen til bror Frederik: »Habe eben Eur Briefe und Paket erhalten und sage hiermit hertzlichsten Dank.« En anden gang blev Frederik takket for den tilsendte avis.

og Tegn, da havde Franskmændene
 nær gjort det af med os. Byen Berrieux blev
 beskudt med Gas og det skulde
 de vi igjennem, vi slap nu hel-
 digt fra det omendskönt det slog
 en Granat ned lige bag Vognen.
 Omliggende Byer var: La Selva
 Mortison, Berrieux Outra Amifon-
 tain, Malmason, Sisonne, St. Preu-
 ve, Bucy les Pierrepont, Marchais,
 Liesse.
 Den 11. Juli kom vore Kanoner fra
 Stillingen. Den 15. Juli, efter at
 have mistet 5 Döde og en hel Del
 Saarede forlod vi Frankrig-Fron-
 ten, blev forladet i Liesse og kjørte
 derfra til Mont-Cornet, Marle,
 Hirson, ...
 Fourmies og kom til Maubeuge om
 Aftenen Kl. 12, derfra gik det videre
 til en By som hedte Consolre, 14
 klm fra Maubeuge, direkte ved den
 franskbelgiske Grænse.

og Vogn, da havde Franskmændene
 nær gjort det af med os. Byen Ber-
 rieux blev beskudt med Gas og der
 skulde vi igjennem, vi slap nu hel-
 digt fra det omendskönt det slog
 en Granat ned lige bag Vognen.
 Omliggende Byer var: La Selva
 Mortison, Berrieux Outra Amifon-
 tain, Malmason, Sisonne, St. Preu-
 ve, Bucy les Pierrepont, Marchais,
 Liesse.

Den 11. Juli kom vore Kanoner fra
 Stillingen. Den 15. Juli, efter at
 have mistet 5 Döde og en hel Del
 Saarede forlod vi Frankrig-Fron-
 ten, blev forladet i Liesse og kjørte
 derfra til Mont-Cornet, Marle,
 Hirson, ...

Fourmies og kom til Maubeuge om
 Aftenen Kl. 12, derfra gik det videre
 til en By som hedte Consolre, 14
 klm fra Maubeuge, direkte ved den
 franskbelgiske Grænse.

RUMÆNIEN Den 9. Aug. forlod vi

Consolre og kjørte i 8 Dage og kom til Runænien over Focsani til Odobesti, blev
 udladet, marcherede over Putna Floden til Susita Dalen.

Den 22. Aug. faldt en af vores Leutnanter og en Mand blev saaret.

Den 24. eller 25. Aug. faldt Batteriföreren fra 2. Batteri.

Det var meget varmt, der kunde ogsaa plukkes Vindruer og Valnödder, det vær-
 ste var med Vandforsyningen, Bröndene havde Russerne forgiftet, fortæltes det,
 saa vi kunde ikke bruge Vandet, der var lange Vandledninger til omraadet. Der
 var nogen der ikke kunde taale Heden, de fik Malariae.

Flugten

I September fik jeg Orlov j jeg havde det Held og fik Kjørelejlighed fra Fronten ved Sereth i Susita-Dalenj, der var langt til nærmeste Station og mærkelig var det en Dansker jeg kom op at kjöre med, han var fra Sommersted, saa vidt jeg husker hed han Holm.

NORDSLESVIG Saa vidt jeg husker tog det 4 Dage for [mig] at naa hjem. Da Orloven var forbi benyttede jeg Lejligheden til at stikke over Grænsen til Danmark.

Jeg spadserede fra Laegaard til Uldal, hvor jeg overnattede. Anden Dags Morgen gik jeg over Gram og kom til et ubeboet Hus, hvor jeg maatte opholde mig til det blev mörk.

Da kom der en tysk Soldat og hentede mig ned til Aarupgaard. Her kom der en civilist og hjalp mig ned til Gelsaaen, jeg maatte jo gennem Vandet. Det var en Lettelse paa Jen anden Side”

Det var en lang Dag og meget risikabel.

DANMARK Heldigvis kom jeg godt over og fik Lov og sove i Höet paa en mindre Gaard. Om Morgen sa’ jeg Farvel og Tak og gik til Seemgaard, der fik jeg Morgenkaffe. Jeg gik derfra til Ribe og kjörte med Toget til Vamdrup, hvor jeg-havde en Fætter og 2 Kusiner.

Jeg fik Arbejde ved Roeoptagning og arbejdede ellers ved alt mulig.

Fra 1919 og frem til genforeningen i
1920 var Hendrik chauffør under blandt
andet »Den Internationale Kommissi-
on.«

Her foran et hotel i Søndserborg,
Han står som nr. 3 fra højre.

Efter krigen

1919 var jeg hjemme fra Danmark og meldte mig ved den daværende Soldatenrat (Soldatteraad) i Haderslev og fik mine Synder forladt, fordi jeg havde svigtet mit daværende Fædreland.

Jeg fik Plads som Privatchauffør hos Grosserer Gabelgaard i Vojens og kom senere til Haderslev og blev Droskechauffør hos Chr. Lassen og kørte der til 10. Februar 1920, Afstemningsdagen.

Fra 11. Februar 1920 kom jeg til at køre ved den internationale Kommission (ved Postvæsenet) som sammen med flere Etater kørte rundt over hele Sønderjylland.

Der kørte jeg til Genforeningen den 15. Juni 1920.

Derefter kunde jeg begynde at skabe mig en normal Tilværelse i et dansk Sønderjylland.

A photograph of a Swedish passport from 1914. The document is aged and yellowed. At the top center is the Swedish coat of arms. Below it, the word 'Sveitsärpass' is printed in a bold, serif font. Underneath that, the word 'Sveits' is printed in a smaller font. The rest of the document is filled with handwritten text in cursive script, which is mostly illegible due to fading and the angle of the photo. The passport is shown at an angle, with a red border visible around it.

Alle schriftlichen Weisungen und Befehle
des Kommandanten (z.B. Offiziersanweisungen)
sind zu befolgen.
Beurteilungsfreies
Schreiben zu richten
auf die in der
Liste zu finden.

Nachtrag *Ammonius*
 Name *Voll*
 Wohnort *Freiburg, Jörgen*
 Vater *Heinrich*

1. Ophir	Ges. und Wüchsername	<i>Lehig</i>
	Hofname (Straß)	
	Stroß (Quotname)	
	(Hans. Knecht, Lehig)	

Stand ober Gensche	<i>Häuser</i>
Ver- und Jassant bei Belast	<i>Jen</i>
Ver- und Mühlengasse bei Watten	<i>geb. Foreynen</i>
Belast (Hr)	<i>Lavigne</i>
Strasse (Hr)	

Verwandtschaftsgrad	Verwandtschaftsgrad
Stamm oder Gewerbe	Stamm oder Gewerbe
Nach- und Vornamen	Nach- und Vornamen

c) Für Dispositions-Anfänger.
 Ort Datum
 Inhaber beifolgenden Passes bitte versehen
 zu dürfen

Bei allen nothwendig nicht ersetzten Mittheilungen gütigst ganz kurze Mittheilung.
Bei Mittheilungen im Kasten, auf Seiten oder Wanderschaft wird auf die genaue Beschreibung der Verhältnisse, 7, 8 und 9 hingewiesen. Bei diesen Fällen darf unterlassen werden, eine Person zu bezeichnen, durch welche dem Redakten am jetzigen Verhältnisse der Angelegenheit werden kann.

Im Auftrag des kaiserlichen Postamts wird
 die nachfolgende Liste der Briefträger
 und Boten für den Postdienst
 in der Stadt
 in der Gegend der Straße und Markt-
 (Name des Briefträgers)

1. Vor- und Familienname: *Jürgen Pöhl*
Geboren am *21. Februar 1892*
in *Hindling*

Verwaltungsbezirk: *Kadaro leben*

Bundesstaat: *Frankreich*

2. Stand oder Gewerbe: *Handl.*

3. Religion: *AD*4. Ob verarbeitet: Leidig

Number:

5. Datum und Art des Dienstvertrages:

Am 11. Febr. 1915 als f. Ref.

6. Bei welchem Truppenteil:

Ritter, Aug. fof Lath. Leipzig.
Aug. 28.

18.1. Diente vom 21.6. 15 - 29.9.17 bei neben stehenden Truppenteil.
 1918 Lt. Mitteilung des Bezirkskommandos Flensburg vom 29.9.17 nr. 1552/
 III als Fahnenflüchtig gemeldet (über Landesgrenze entwichen).

Mitgemachte Gefechte: Kampfe zwischen Maas u. Mosel, bei Man-
 heuel, Fresnes u. Champlon, Schlacht bei Verdun, Gefecht Fresnes
 u. Champlon 28.2. 16. Erstürmung von Fresnes am 7.3. 16. Auf den
 Maashohen vom 28.2. 16 - 23.4. 16, bei Champlon vom 24.4.-15.7. 16.
 auf den Maashöhen vom 16.7. - 27.11. 16. Vom 2.12. 16 - 7.1. 17 Verte-
 idigungsschlacht im Gyimes Uz Gebiet (Rumänien). Vom 12. - 18.3. 17
 Stellungskampf im Oberelsass. 20.3. - 5.4. 17 Stellungskämpfe in der
 Champagne. 6.4. - 27.5. 17 Doppelschlacht Aisne - Champagne. Im
 Besonderen 16., 17., 18.4. u. 5., 6., 7.5. Grosskampftage. 8.5. - 12.7. 17
 Stellungskämpfe an Chemin des Dames. Im Besonderen 3.6.17 Kampfe
 am Winterberg, 3.7.17 Kampfe am Craonner Loch. 17.8. 17 Durch-
 bruchschlacht an der Putna u. Susita. 4.9. - 29.9. 17 Stellungskampf am
 Sereth u. Susita.

Führung: Gut

Strafe: Keine

Leutnant u. Batterieführer.

(früher 21 Cm Mörser Batterie 261)

Eftertanker

Hendrik førte ikke én men to dagbøger. Ud over den som blev udgivet i 1982 og som gengives her, var der en notesbog med udførlige optegnelser fra nytår 1917 og frem til hans tid som 'flygtning' i Danmark.

De to første sider i notesbogen er landkort over Centraleuropa de to sidste en ungarsk kalender fra juli-december 1917.

Indholdet fra krigen har det ikke været muligt at tyde, og af uforståelige årsager er det ikke blevet renskrevet mens han levede.

Men optegnelserne efter krigen er også interessante.

De følgende sider er uddrag af Hendriks 'ukendte' notesbog. Først en liste med franske glosers og sætninger, som han mente kunne være nyttige. Dernæst et par digte om krigen, og endelig hans notater i forbindelse med det arbejde, han havde hos en bonde nord for den danske-tyske grænse frem til afslutningen på krigen i 1918.

rentrer = zurücktreten

frit = gebraten

Varier = schwanken / wechseln

rincer = ausspülen

laver = waschen

couper = schneiden

loin = weit

cru = roh

gouter = kosten?

jouer = spielen

vite = schnell

fonce = dunkel

clair = hell

bonmarché = billig

gouter (mütch) kosten
frit (fri) gebraten
varier (warich) schwanken
rincer (rinisch) ausspülen
laver (lawich) waschen
couper (kuppich) schneiden
loin (loin) weit
cru (kru) roh
gouter (gutch) kosten
jouer (juch) spielen
vite (witt) schnell
fonce (fonisch) dunkel
clair (klair) hell
bonmarché (bonmarchisch) billig

pressé (pressich) eilig
marier (marich) heiraten
grandpère (grandpère) Großvater
grandmère (grandmère) Großmutter
oi (oi) ja
dur (dur) hart
partir (partir) abreisen
regarder (regardich) ansehen
pommes (pomme) Apfel
travail (travail) arbeiten
frère (frère) Bruder
phaire (phaire) gefallen
remerciement (remerciement) Dank
pays natal (pays natal) Heimat
mon (mon) mein

pressé = eilig

marier = heiraten

grandpère = Großvater

grandmère = Großmutter

oi = ja

dur = hart

partir = abreisen

regarder = ansehen

pommes = Apfel

travail = arbeiten

frère = Bruder

phaire = gefallen?

remerciement = Dank

pays natal = Heimat

mon = mein

donner me un marteau
 (donner mir ein marteau)
 geben Sie mir ein Hammer
 je paise proposer
 je pa proposech
 heute vorschlagen
 soldat rien, civil bonn
 solda riän, " bon
 Soldat nichts, " gut
 guerre rien (jahr riän) Krieg nichts
 bon temps
 bon tait
 gut Wetter

donnerz me un marteau
 = geben Sie mir ein Hammer

je paise proposer
 = Ich Friede vorschlagen?

soldat rien, Civel bonn
 = Soldat nichts, civil gut
 guerre rien = Krieg nichts
 bon tempt
 = gut Wetter

lundi = Montag
 mardi = Diens -
 mercredi Mitwoch
 jeudi = Do.[nnerstag]
 vendredi = Fr.[eitag]
 samedi = Sonnabend
 Dimanche = Sonntag

lundi (londi)	Montag
mardi (mardi)	Diens
mercredi (mercredi)	Mittwoch
jeudi (jodi)	Do.
vendredi (vendredi)	Fr.
samedi (samedi)	Sonnabend
dimanche (dimanchi)	sonntag

Hos Skousen, Skovborglund
 Fra 25-29 Sept 40 Rader
 1-6 Okt 40
 Regnskab

Efter flugten til Danmark fik Hendrik arbejde som karl hos gårdejer Skousen på Skovborglund ved Vamdrup.

Han hjalp med at tage roer op, og til det formål førte han regnskab over over antal rader og favne, det vil sige hvor lange raderne er.

1 favn = 3 alen a 63 cm

44	66	80	6-	7040
10	12	70	6-	1915
				1914
				1913
				1912
				1810
				590
10	Rader	a 89	Favn	1780
20	"	" 90	"	1800
20	"	" 92	"	1840
"	"	"	"	1840
70	"	" 94	"	6680
10	"	" 88	"	13440
				880
				14220
				15680

Hos Skousen, Skovborglund
 Fra 25-29 Sept 40 Rader
 1-6 Okt 40

Hos Skousen, Skovborglund
 Fra 25-29 Sept 40 Rader
 1-6 Okt 40

To eksempler på hvordan Hendrik skrev sted, dato og sit navn i notesbogen fra Østrigerne.

To digte

Samme år som en sørgende mor, Anna Jakobsen, i 1915 skrev digtet Min Dreng om sin dræbte søn, udgav den danske forfatter Josias Bille digtet Klokke Ring Fred, der fik musik af Sophus Andersen.

Det var også i 1915, at Hendriks to år yngre bror, Søren, blev dræbt den 30. juli ved Shabin, Rusland. Hans navn står på en mindesten på Hammelev Kirkegård.

Digtene så stor betydning for Hendrik, at han skrev dem ind i sin notesbog efter krigen.

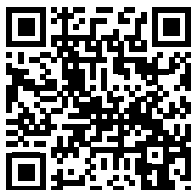
KLOKKE RING FRED

Ring Klokke, lydt over Land, over By,
Meld om en blaanende Himmel bag Sky,
Ring for de Sjæle, som stønner i Strid,
Klokke, ring Fred i vor fejdende Tid.

2. Dybt skal Du ringe i Sjælene ind,
Nævne det bløde, vi bær i vort Sind,
kalde paa alt, som kan stemme til Fred,
vende vort Had til Fordragelighed.

3. Kald alle Minder om Kjærlighed frem,
kald på de Længsler, vi har til vort
Hjem,
~~mind om den Moder, som elsked sin Søn~~
mind om den Hustru, som græder i Bøn,
Mind om den Moder, som elsked sin
Søn.

4. Ring Klokke, lydt over Hærenes Tal,
ring gennem Hjertets forhærdede Skal,
Fri vore Sind for den tærende Splid,
Klokke, ring fred i vor fejdende Tid.

Scan koderne og lyt til for forskellige
udgaver af sangen Klokke Ring Fred

Han sover nu i fremmed Jord
 min muntre, blonde Dreng.
 Hans Billed, som jeg fik i Fjor,
 det har jeg stillet paa mit Bord
 ved Siden af min Seng.

Hver Morgen er de kære Træk
 det første, Øjet ser.
 Kan jeg det tro, at han er væk,
 min store Dreng, saa klog og kæk,
 at ej han kommer mer!

Hvor blev min Stue kvalm og trang
 og livløs Skov og Eng.

og livløs Skov og Eng,
 da mer' ej lød hans glade Sang
 Og Tiden blev saa trist og lang
 min egen, egen Dreng.

Christ. Tandem, d. 11. 1812.
 H. Velt.

MIN DRENG

Han sover nu i fremmed Jord,
 min muntre, blonde Dreng.
 Hans Billed, som jeg fik i Fjor,
 det har jeg stillet paa mit Bord
 ved Siden af min Seng.

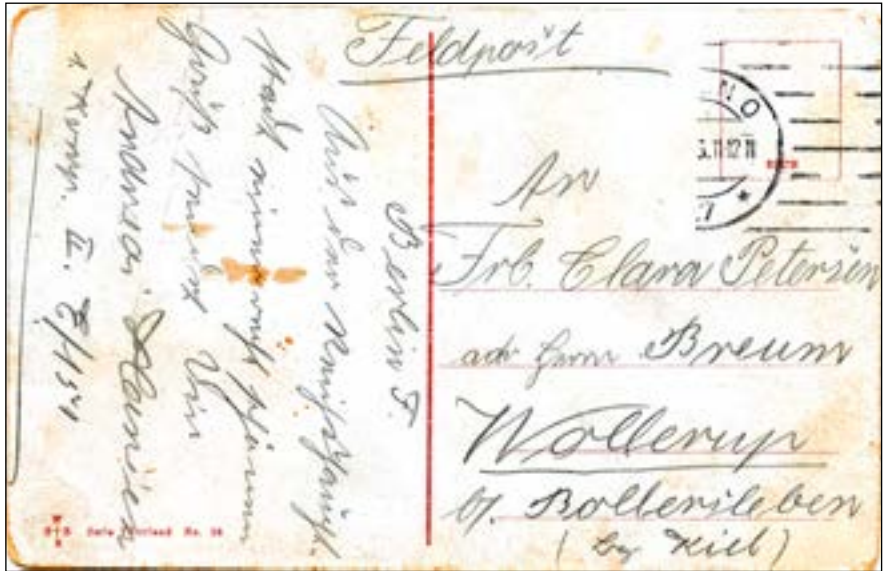
Hver Morgen er de kære Træk
 det første, Øjet ser,
 Kan jeg det tro, at han er væk,
 min store Dreng, saa klog og kæk,
 at ej han kommer mer?

Hvor blev min Stue kvalm og trang
 og livløs Skov og Eng,
 da mer' ej lød hans glade Sang.
 Og Tiden blev saa trist og lang,
 min egen, egen Dreng!

Feltpost til Klara

Også Klara fik Felpost, bare ikke fra Hendrik, for de havde sandsynligvis ikke mødt hinanden. Hendrik og Søren Volt var nemlig ikke de eneste sønderjyder i slægten, der deltog i Første Verdenskrig. Også Detlef Petersen var med. Han var bror til Klara og sendte 3. august 1916 dette felpostkort til hende. Det vides ikke, hvem der er Detlef på billedet

x Dietrich Paterson

Stort kørekort

13. maj 1914 var Hendrik oppe til køreprøve og bestod. Man kan sige, at han fik stort kørekort, for det måler 90x150 mm. Alene hans foto er 60 mm bredt og 85 højt.

Efter krigen blev han i 1919 chauffør for Den Internationale Kommission.

Derfter blev person- og fragttransport hans levevej frem til han gik på pension som 75-årig.

Lastvogne og rutebiler blev familiens levevej

**To situationer med 100 års mellemrum,
der minder om hinanden.**

Af Jørgen Volt, f. 1952,
barnebarn til Hendrik

Hendrik betegnede sig selv som vognmand, uanset om han kørte med en lastbil som denne eller med rutebil mellem Haderslev og Aabenraa. En overgang havde han en ansat chauffør, Johansen, som var på kost hos familien i Allégade 4.

På et tidspunkt fik han tilbudt stillingen som direktør for Ruteautomobil Aktieselskabet for Haderslev og Omegn, men foretrak at blive leder af fragtcentralen, der

i midten af 1950'erne rykkede ind på den tidligere godsbanegård på Teaterstien – bygningerne står der stadig godt gemt bag et advokatfirma og muren ved busterminalen.

Når han ikke sad på kontoret ved det lille skrivebord med de mange stempler, gik han i sin brune arbejdsjakke rundt med papirer og beskeder til de chauffører, der rullede ind med lastbiler, som skulle have varer læsset af eller på.

Fragtcentralen lå i kort gåafstand fra lejligheden, så han kunne med lethed nå hjem og både få middagsmad og en lille lur i lænesto-

len, inden han skulle af sted igen.

Privat var familien Volt godt kørende. Bilen nogle af børnene titter ud fra på næste side, ligner den Ford A bankdirektør Varnæs fra Korsbæk kørte i.

Senere fik Hendrik og Klara en Hillmann, en mellemstor englænder med sædeindtræk af læder og når bilen drejede, kurede børnene

på bagsædet rem og tilbage.

På begge sider af bilen var der to små runde spejle, de var nødvendige, eller kunne føreren ikke se om retningsviserne i dørstolperne var slået ud.

Den gamle Hillmann havde en enkel og ret effektiv måde at holde ruderne fri for dug. Naturligvis kunne sideruderne rulles ned, men

Hendrik i sin chauffør-uniform.

Foto: A.Andersen, Central Atelier, Hadersleben.

man kunne, men det var også muligt at åbne forruden.

Den var hængslet for oven, så det var bare at deje på et lille håndtag og ruden åbnede sig nogle centimeter forneden og naturens blæser gik i gang.

Nye – eller rettere andre – biler kom til blandt andet en Neckar [Fiat] og en bedaget Folkevogn årgang 1949. Fælles for den alle var, at de var billige, for nu var Hendrik så højt oppe i årene, at han vidste hvad der ville ske med kørekortet, hvis han blev standset.

Han vidste også hvad der skete med nummerpladerne, hvis politiet

undersøgte bilens bremses.

Derfor blev den skrottet og jagten på en afløser begyndte.

Det involverede hele familien og foregik over hele Sønderjylland. Alle de mandlige medlemmer var med for at give netop deres gode råd og vejledning om køb af brugt bil.

Rådene var mange og strittede i alle retninger, indtil man fik øje på en Goggomobil. Ikke kabinescooter-modellen med tre hjul og døren i fronten. Nej en rigtig lille bil med to døre og et bagsæde, temmelig klein ganske vist og med motoren bagi, men alligevel ... en bil.

Alle var enige om at det var det rigtige køretøj. Billig, overskuelig og fremfor alt så langsom at Klara ikke kunne beklage sig over farten, fordi det var ved at blive tåget – på hendes gamle dage var det altid ved at blive tåget.

Den eneste der var betænkelig ved Goggomobilen var Hendrik, men han lod sig presse til sætte sig ind på førersædet, men ind kom han, og nu opstod det første problem. Bilen kunne ikke dreje, for rattet sad klempt op i maven på ham.

Krævede det sin mand at komme ind i den lille mikrobil skulle der fire mand til for at komme ud.

En skubbede, et par andre trak og selv pressede Hendrik fødderne så hårdt mod bunden af mikrobilen, at den ene forlygte nær var faldet ud, før han endelig var befriet.

Alle – undtagen én – grinede og havde det glant, som det hedder på sønderjysk, og historien er ikke blevet ringere af at blive genfortalt, heller ike her.

Slægtstavle

Hendrik ≈20.4.1920≈ **Klara**

21.2.1892-26.6.1986 6.12.1897-5.5.1983

Jens Carl≈Ellen

1925-2011

Søren≈Gudrun

1926-20XX

Jørgen≈Olga

1952-

Bjarne≈Sanne

1953-

Anne Marie≈Jens

XXXX

Henrik≈Lene

XX195X

Anja≈Søren

1972-

Sara≈?

1997-

Henrik

1999-

Jonas

1999-

Kristine

2003-

Dreng

2020-

Ingrid≈Chr.

1929-2012

Annelise≈Poul

1929-2011

Bent

19XX-20XX

Susanne≈Peter

1955-

Georg

1959-2009

Anne≈Søren

1988-

Adam

1992-

Kirsa

2020-

Astrid≈Hans

1932-2012

Hanne≈Willy

1957-

Lars Henrik≈Hedi

1966-

Simon

1982

Sina-Johannes

1992-

Senna

1999-

Sander

2002-

DENNE MIN(I)BOG ER UDGIVET I ANLEDNING AF
KRISTINE VOLTS 18 ÅRS FØDSELSDAG OG ER
TILEGNET HENDE OG DE ANDRE (TIP)OLDEBØRN TIL
KLARA OG HENDRIK.

INGEN AF DEM HAR I SAGENS NATUR MØDT KLARA
OG HENDRIK, JA DET ER NOK IKKE MEGET DE HAR
HØRT OM DEM. MEN DERES FORÆLDRE: HANNE,
LARS HENRI, SUSANNE, HENRIK, BJARNE, JØRGEN
OG FASTER ANNE MARIE, DE HUSKER SÅ SPØRG,
SPØRG, SPØRG OG DE KAN FORTÆLLE.